Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאַנן מאַן יעדען טאג פרענומערירען אונד דער פרענומעראַציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם ערסטען יעדען מאָנאַטס. (?)

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין פעסט אלט-גאַססע נו' 1.

וואָהין מאַן אויך דיא פרענומעראַציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

יודישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאַטט ערשיינט דרייאמאל וואָכענטליך מאָנטאָג, מיטטוואָך אונד פרייטאָג.

אונד קאָסטעט

פיר עסטערייך-אונגאַרן
גאַנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האַלביעהריג 5 " "
פיערטעליאהריג 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פיר'ס אויסלאַנד
גאַנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האַלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פיערטעליאהריג 2 " " 75 " "

Nr. 42, אכטער יאהרגאנג — פעסט, פרייטאַג יג ניסן ה.ת'ר'ל'ו'. — Pest, den 7. April 1876.

פאָליטישע איבערזיכט.

אין דיעזען טאַגען בעשעפטיגט זיך דיא פאָליטיק נור מיט צוויא אנגעלעגענהייטען : נעמליך מיט דען מיניסטער-בעראטהונגען אין וויען, אונד מיט דען נאָך אימער פאָרטדויערנדען אונרוהען אין דער וועסטליכען טירקייא.

דיא מיניסטער-בעראטהונגען אין וויען זינד נאָך אימער מיט דעם שלייער דעס געהיימניסעס בעדעקט. דיא צייטונגען בעפלייסען זיך, היעריבער פיעלעס צו שרייבען, אבער אויס דיעזעס פיעלען קאַנן מאַן קיינען איינציגען קערניגען אנהאַלטספונקט הערויספינדען. דאַ ווירד פאָרטוועהרענד פאָן איידיענצען, געגענזייטיגען בעזוכען אונד מעהר שטינדיגען בעראטהונגען געמעלדעט, אבער דיא בעראטהונגען זעלבסט אונד איהרע ערגעבניססע זינד נאָך ניעמאַנדעם בעקאַננט.

פאָן דעם מיניסטער-ראַטהע איבער דיא נעכסט-יעהריגען ארמעע-אויסגאַבען ווייס מאַן נור זאָ פיעל, דאס דער קריעגס-מיניסטער דיעזע ארמעע-אויסגאַבען וויעדער אום 3½ מיליאָנען גולדען ערהאָהען וויללל. דיא דעלעגאַציאָן, וועלכע איבער דיעזע ארמעע-אויסגאַבען צו בעראטהען האט, ווירד הייער היער אין פעסט, אונד צוואר שאָן אים מאָנאַטע מאַי, איהרע זיטצונגען אבהאַלטען. אין דיעזען דעלעגאַציאָנס-זיטצונגען ווירד וואהרשיינליך וויעדער געגען דיא ערהאָהונג דער מיליטער-אויסגאַבען זעהר פיעלעס געשפראָכען ווערדען; אבער אס ענדע פיהרט דאָך דער קריעגס-מיניסטער דאס זיינינע אויס — אונד אללעס ווירד איהם בעוויללינגט

זאָלל זיך יעמאנד דיעזעס רעטהזעל ערקלערען! זייט דער בעענדיגונג דעס דייטש-פראַנצאָזישען קריעגעס האָרען וויר אימער, דאס מיט דער בעקעמפפונג דעס פריעדענס-שטאָרערס נאַפאָלעאָן — דער פריעדע פיר מעהרערע יאהרע הינויס געזיכערט זייא, אונד דאס דיא פיעלען בעגענגונגען דער הערשער אונד איהרע פרייגדליכען פערבינדונגען נור אייף פעסטען פריעדען דייטען — אונד דאָך ווירד איבעראלל מיט אונגעהייערען קאָסטען געריסטעט אונד דיא קריעגס-מאַכט פערשטערקט אונד פערגראָסערט. וואָ בלייבט דער פריעדענס-וועלט-פלאַן דעס דאָקטאָרס פישהאָף? זעהען דענן דיא אייראָפעאישען מעכטע נאָך אימער ניכט איין, דאס זעלבסט דיא נאַטור געגען איהרע שרעקליכען קריעגס-ריסטונגען קעמפפט? — וואָלקען-בריכע, גראָסע איבערשוועממונגען, מיס-ערנטען, דער קראַך, דער געלד-מאַנגעל, דיא קרעדיט-לאָזיגקייט אונד מעהרערע אנדערע אונגליקס-פעללע פערורזאַכען דיא גענצליכע פעראַרמונג דער בעפאָלקערונג — אונד דאָך מיססען מיללִיאָרדען צו קריעגס-צוועקען הערביי געשאַפפט ווערדען! וואָהין זאָלל דאס ענדליך דאָך פיהרען?

אין דער וועסטליכען טירקייא איזט דער פריעדע נאָך אימער ניכט הערגעשטעללט. דער עסטערייכישע קאָממאַנדאַנט אין דאַלמאַציען, נעמליך באַראָן ר אָ ד י ט ש, בעגאַב זיך אנפאַנגס דיעזער וואָכע צו דען רעוואָלוציאָנערען אין דער הערצעגאָווינא, אום איהנען צו זאַגען, דאס זיא פאָן דען איבריגען אייראָפעאישען מעכטען ניכטס צו ערוואַרטען האבען, אונד דאס זיא זיך שאָן יעטצט דעם סולטאַן אונטערווערפען אונד דיא וואַפפען ניעדערלעגען מאָגען. — עסטערייך ווענדעט אלזאָ אללע מאָגליכען מיטטעל אן, אום דיא רוהע אין דער בעגאַבאַרטען טירקייא וויעדער הערצושטעללען. אבער וואס אנטוואָרטעטען היעריף דיא רעוואָלוציאָנערען? זיא שטעללטען פאָלגענדע פריעדענס-בעדינגונגען : 1) אבצוג דער טירקישען סאָלדאַטען אויס דער הערצעגאָווינא. 2) זאָלל דיא טירקישע רעגיערונג פערפפליכטעט זיין, דען הערצעגאָווינערן פיר איין יאהר געטריידע אונד דאס צור ערבויאונג דער הייזער נאָטהיגע געלד צו געבען. 3) זאָללען דיא הערצעגאָווינער איהרע וואַפפען בייבעהאַלטען דירפען, אונד ענדליך 4) זאָללען דיא גראָסמעכטע פיר דיא ערפיללונג דיעזער בעדינגונגען גאַראַנטירען.

ווירד נון דער סולטאַן אויף דיעזע בעדינגונגען איינגעהען? זיכער ניכט! דיא רעוואָלוציאָן ווירד אלזאָ נאָך אויך דען אין זאָממער היניין פאָרטדויערן. איינע דעפעשע אויס קאָנסטאַנטינאָפּעל בריגנט פאָלגענדע מעלדונג : זעממטליכע ארטשאַפטען אים בעצירקע מאידאַן אונד אין דער אומגעגענד האבען זיך אם 31-טען מערץ ערהאָבען אונד זיך דער רעוואָלוציאָן אנגעשלאָססען.

אונד וויא זיעהט עס דענן אין סערביען אויס? דיא קריעגס-ריסטונגען וואָללען דאָרט נאָך אימער קיין ענדע נעהמען. ווענן מאַנכמאַל איין אויסווערטיגער געזאַנדטער דיעזעס קליינען שטאַאַטעס וועגען דיעזער גראָסען קריעגס-ריסטונג איינען פאָרוואורף מאַכט, דאַ אנטוואָרטעט גלייך דער סערבישע קריעגס-לוסטיגע קריעגס-מיניסטער : „וויר ריסטען יאַ ניכט געגען דיא טירקייא, וויר ברויכען פיר אונס אלליין איינע שטאַרקע ארמעע, וויר וואָללען סאָלדאַטען שפיעלען, אונד אין אינזערע איננערען אנגעלעגענהייטען האט זיך קיינע אויסווערטיגע מאַכט הריינצומישען!“ — אונד דאָך שפריכט מאַן יעטצט אין גאַנץ סערביען דאַפאָן, דאס דיא קריעגס-ערקלערונג סערביענס אן דיא טירקייא גאַנץ זיכער אונד געוויס אם 8-טען מאַי ערפאָלגען ווירד.

וואָהער אבער אין סערביען דאס פיעלע געלד צום קריעגע הערנעהמען? דאַרויף אנטוואָרטעט נון איינע בעלגראַדער דעפעשע מיט פאָלגענדעס : סערביען ברויכט זיך וועגען איינער אנלייהע ניכט אן דאס אויסלאַנד צו ווענדען, דיא סערבען אלליין האבען זיך ענטשלאָססען, יעדער נאָך זיינען קרעפטען, דעם שטאַאַטע געלד צו לייהען — אונד דורך דיעזע פרייוויללינע אנלייהע אלליין זינד 12 מיליאָנען דענאַר (איין דענאַר איזט אונגעפעהר 30 קר') צוזאממענגעבראַכט וואָרדען. בעאַמטע, קויפלייטע, בעקער אונד זעלבסט הויז-דיענער מעלדעטען זיך, איהרע ערשפאַרניססע דעם שטאַאַטע צו לייהען. —

וויא דיא צייטונגען מעלדען, האט סערביען אויך שאָן מיט מאָנטענעגראָ איינען פערבינדונגס-פערטראַג צום קריעגע געגען דיא טירקייא אבגעשלאָססען. נור קאָננען זיך דיא ביידען קליינען שטאַאַטען נאָך ניכט דאַרין אייניגען, ווער פאָן איהנען דען אנפאַנג מאַכען זאָלל. דער סולטאַן האט בערייטס איינע גראָסע ארמעע אן דיא סערבישע גרענצע געזענדעט. — עס קאַנן איינמאַל דאָך צו איינעם צוזאממענשטאָסע קאָממען!

דיא געסטריגע אבענד-אויסגאַבע דעס „פעסטער ללאָיד“ מעלדעט : דיא טירקישע בעזאַטצונג דער פעסטונג פאָן ב י ל ע ק (אין דער הערצעגאָווינא) האט זיך איינע אבשייליכע טהאט צו שולדען קאָממען לאַססען. אם 25-טען מערץ איבערפיעלען דיא טירקישען סאָלדאַטען דאס קאַטהאָלישע דאָרף וויטקאָוויטש, דעססען בעוואָהנער דער טירקישען רעגיערונג טרייא געבליעבען אונד זיך אן דער רעוואָלוציאָן גאַר ניע בעטהייליגטען. 80 טירקישע סאָלדאַטען שטירצטען זיך מיט געציקטען שווערטען איבער דיא ערשרעקטען איינוואָהנער דעס דאָרפעס וויטקאָוויטש, טאָדטעטען 7 פערזאָנען, דאַרונטער גרייזע אונד קינדער, וועלכען זיא דיא קאָפפע אבגעשניטטען האבען אונד זיא אלס זיעגעס-צייכען אויף דיא האָהען שטאַנגען דער פעסטונג שטעקטען. — ביי זאָלכען גרויזאַמקייטען איזט קיין וואונדער, ווענן דיא קאַטהאָלישען זידסלאַווען דאס טירקישע יאָך גענצליך אבשיטטעלן וואָללען.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

*(א ו נ ז ע ר ע ק אָ נ י ג י ן) איזט מיטטוואָך פריה אויס ענגלאַנד וואָהל-בעהאַלטען אין וויען איינגעטראָפפען, נאַכדעם זיא דיא רייזע פאָן קאַלעה אָהנע אונטערברעכונג צוריקגעלעגט האטטע. דיא קאָניגין מוססטע אויף איהרער פאַהרט איינען אומוועג מאַכען. זיא העטטע געראַדע דורך מאינץ פאַהרען זאָללען, אבער דיא דאָרטיגע באַהנ-שטרעקע וואורדע פאָן איינעם שרעקליכען וואָלקען-בּרוכע ארג בעשעדיגט. דער וואָלקענ-ברוך האטטע דאָרט דרייא הייזער פאָרטגעריססען, 8 מענשען אין דען פלוטהען בעגראַבען אונד איינע אייזענבאהנ-בריקע צערשטאָרט. פאָן דיעזעם הינדערניססע האטטע דיא בעגלייטונג דער קאָניגין ערסט וועהרענד דער פאַהרט געהאָרט, אונד דיא קאָניגין מוססטע אלזאָ איינען אומוועג איבער פראַנקפורט מאַכען. אונד דאָך לאַנגטע דער האָף-צוג צור בעשטיממטען שטונדע אין וויען איין. אים באַהנהאָפע וואורדע דיא קאָניגין פאָם קאָניג אונד פאָם קראָנפּרינצען ערוואַרטעט. דיא בעגריסונג ביי דער אנקונפט וואַר נאַטירליך איינע זעהר העצליכע.

*(וועער איזט געזונד געוואָרדען?) מאַנכע בלעטטער האבען זייגערצייט בעריכטעט, דאס דיא עלטעסטע טאָכטער אונזערעס קאַיזער-הויזעס, דיא ערצהערצאָגין ג י ז ע ל ל א, וועלכע בעקאַננטליך מיט דעם פרינצען לעאָפאָלד אויס באַיערן פערהייראַטעט איזט, איין ברוסט-ליידען האטטע. דיא ערצהערצאָגין זעלבסט וואוסטע יעדאָך ניכט פאָן דיעזער קראַנקהייט. דיא ארצטע בעהויפטעטען, זיא מיססע נאָך אלגיער רייזען פיר איינינע מאָנאַטע, אום אין דער דאָרטיגען געזונדען לופט זיך צו ערהאָלען. דאַ מאַן א י ה ר יעדאָך פאָן דער קראַנקהייט ניכטס זאַגען וואָללטע, זאָ מוססטע זיך פרינץ לעאָפאָלד קראַנק שטעללען אונד זיינער פרויא זאַגען, ער מיססע נאָך אלגיער רייזען. דיא ערצ-הערצאָגין וואָללטע יעדאָך איהרען מאַנן ניכט אלליין אברייזען לאַססען אונד בעגלייטעטע איהן נאָך אלגיער. זאָ וואַר עס מאָגליך, דאס זיא אין אלגיער איינע זאָגענאַננטע „לופט-קור“ היעלט, אָהנע צו ערפאַהרען, דאס אייגענטליך ז י א דיא קראַנקע זייא. דאס שרייבען, וויא געזאַגט, איינינע בלעטטער, אנדערע צייטונגען בעהויפטעטען יעדאָך דאס געגענטהייל. זיא זאַגטען : ניכט דיא ערצ-הערצאָגין, זאָנדערן פרינץ לעאָפאָלד וואַר עס, דער אייגענטליך ברוסט-ליידענד וואַר, אונד דעסהאַלב נאָך אלגיער רייזען מוססטע. דאַ מאַן איהם יעדאָך פאָן דיעזעם ליידען ניכטס זאַגען וואָללטע, דאַ מוססטע זיך דיא ערצהערצאָגין קראַנק שטעללען. דאַ נון

צווייא יאהרען איוף מיינער הײמרייזע פאָן רייבערן איבערפאללען. דיעזע צאָגען מיך פאסט נאקט אויס, שלוגען מיך צו באָדען אונד איילטען דאפאָן. אל-לעס, אללעס האבען זיא מיר וועגגענאָממען: דאס געוואנד, דאס געלד, יא זעלבסט דיא בעשטעטי-גונג, דאס איך דאס געלד פיר דאס גוט אויסבע-צאהלט האבע. וויא לאנגע איך בעוואוסטלאָז לאג, וויים איך ניכט. אלס איך יעדאָך וויעדער צום בע-וואוסטזיין ערוואכטע, דא בעפאנד איך מיך היער אים שפיטאלע. מאן זאגט מיר, איך ליעגע שאָן היער לענגער אלס 18 מאָנאטע. אבער איך פיהלע דען טאָד אין מיינעם הערצען. קאָממע זאממט דיי-נער טהייערן מוטטער גלייך היעהער, דאמיט איך אייך אים לעבען נאָך איינמאל אומארמע, יוהנן אפרתי." — מאן קאנן זיך דיא פערלעגענהייט דעם נייען עהע-פאארעס ביים דורכלעזען דיעזער צײ-לען לייכט פאָרשטעללען. דער זאָהן האט דען פאטער, דיא פרויא דען מאנן געפינדען, אָהנע היעריבער מעהר צו עמפפינדען, אלס טיע-פען שמערץ. נאָך אם זעלבען טאגע איילטע דאס יונגע עהע-פאר נאך מעקסיקאָ. דיא יונגע פרויא בעווירטהעטע דען שווער ערקראנקטען יוחנן אפרתי מיט פאָללער הינגעבונג. אויך דער זאָהן בעהאנ-דעלטע דען פאטער מיט גראָסער צערטליכקייט. וועניגע טאגע דאראויף שטארב דער קראנקע, אָהנע נאטירליך דאפאָן געמערקט צו האבען, דאס זיין זאָהן זיינע פרויא נאָך וועהרענד זיינעם לעבענס געהייראטעט האבע. נאך דער "לויה" פיהר דאס יונגע עהע-פאאר בערוהיגט נאך הויזע, דאס דער אלטע נונמעהר געוויס ניכט הײמקעהרען ווערדע. — עס איזט דיעזע געשיכטע איינע זעהר טרױ-ריגע. זיא איזט וויא געזאגט, עכט אמעריקאניש.

* (איין יודע דורך אונפאָר-זיכטיגקייט געטאָדטעט.) דער שניידער-מייסטער מאָריץ אויסלענדער אויס קיש-טעלק וואר זייט קורצעם ארבייטער-אויפזעהער בייא דער אייזענבאהן. פאָריגע וואָכע דאָננערס-טאג נאכטס וואָללטע ער זיך אויף דעם אייזענבאהנ-דאמם צווישען סעגעדין אונד האָלד-מעזו-וואשאר-העלי שלאפען לעגען. אין פינסטערער נאכט מערק-טע ער ניכט, דאס ער זיך "צווישען דען שיענען" געלעגט האט. אלס דער צוג פאָן וואשארהעלי נאך סעגעדין קאם, ווארדע דער אונגליקליכע מאנן פאָן דעמזעלבען ערפאסט אונד צערמאלמט. "שוסטער בלייבע בייא דיינען לייסטען!" — לויטעט איין בעקאננטעס שפריכוואָרט. דען ארמען שניי-דער-מייסטער העטטע דיעזעס פירכטערליכע אונ-גליק ניכט געטראָפפען, ווענן ער "בייא זיינער שעערע" געבליעבען וועהרע!

* (איין איינגעפאנגענער נאָטענ-פעלשער.) פאָריגען זאמסטאג ווארדע היער איין קוטשער פערהאפטעט, דער עבען צווייא פאלשע פינפער אויסגעבען וואָללטע. נאך פיעלען אויספאָרשונגען זאגטע דערזעלבע אויס, דאס איין געוויססער זאָממער דיעזע פאלשען נאָטען פאבריצירע, וועהרענד ער זעלבסט דיעזעלבען נור אויסגיבט. דיא פאָליצייא בעגאב זיך זאָפאָרט אין דיא וואָהנונג דעם נאָטענ-פעלשערס. דערזעלבע האט עבען בייא איינעם פינפער דיא לעטצטען שטריכע געמאכט. איברי-גענס ווארדען בייא איהם אויסער איינער נאָטענ-פרעססע אויך נאָך איינגע הונדערט שטיק האלב-פערטיגע פינפער פאָרגעפינדען. זאָממער ווארדע נאטירליך זאָפאָרט איינגעשפעררט. עס שיינט, דאס אונזערע נאָטען דאָך איינען ווערטה האבען, וועס-האלב מאן פאָן זאָ פיעלען פעלשערן הערט. וויר האבען נאָך נירגענדס געלעזען, דאס יעמאנד טירקישע שטאאטס-פאפיערע נאכגעמאכט העטטע! ווער זיך זאָלכע מיהע מאכען וואָללטע, דער פער-דיענטע געוויס וועניגער, אין דען קערקער געשפעררט צו ווערדען, אלס אינ'ס נאררענ-הויז!

* (איין "אוצר.") אין דעם אָרטע מאס-סוליפאטאן (אין אינדיען) וואָללטע איין בויער אויף זיינעם פעלדע איינען שטיין אויסגראבען. ער שטיעס יעדאָך אויף איין שטיק מעטאלל. אלס דאסזעלבע געפריפט ווארדע, שטעללטע עס זיך הערויס, דאס דיעזעס מעטאלל ריינעס גאָלד איזט. דער בויער ערהיעלט היעפיר 7006 רופיען (איינע אינ-דישע רופיע בעטראגט 94 קרייצער אין אונזערעם געלדע). נון גרוב דער בויער טיעפער אונד טיעפער אונד וואר וויירקליך זאָ גליקליך, נאָך וויטערע אכט שטיק גאָלד-מעטאללע צו פינדען, וועלכע איבער 60,000 רופיען ווערטה זינד. בייא אונס ווירדע דער פינדער איינעם זאָלכען "אוצר" אללעס דעם שטאא-טע אבליעפערן מיססען. פרייליך, אין אינדיען עק-סיסטירט יא קיינע קאָנשטיטוציאָן. דאָרט וויים מאן אלזאָ ניכט, דאס דער איינענטהימער נור דיא אָבער-פלעכע דעם באָדענס בעזיטצט, וועהרענד אללעס, וואס אים אינגערן דער ערדע זיך בעפינ-דעט, איינענטהום דעם שטאאטעס איזט. עס זינד רעכט דוממע לייטע, דיעזע אינדיאנער. זיא ווער-דען נאָך לאנגע ווארטען מיססען, ביז אויך זיא, זאָ אלס וויר, איינע זאָלך גוטע קאָנשטיטוציאָן ערהאל-טען ווערדען!

טעלעגראפישע דעפעשען.

וויען 4. אפריל. איהרע מאיעסטעט, דיא קאיזערין פאָן עסטערריך, איזט געסטערן אבענד פאָן ענגלאנד איבער דאס מעער אין קאלעה גליקליך אנגעקאָממען אונד ווירד וואהרשיינליך שאָן מאָרגען (נעמליך היטע) פריה אין וויען איינ-טרעפפען.

וויען 4. אפריל. אים היטיגען מיניסטער-ראטהע ווארדען דיא פערהאנדלונגען איבער דיא מיליטער-אויסגאבען צו ענדע געפיהרט, זאָ דאס שאָן מאָרגען דיא ענדגילטיגע פעסטשטעללונג דיע-זער ארמעע-אויסגאבען אונטער פאָרזיטץ זיינער מאיעסטעט שטאטטפינדען ווירד. — דער עסטער-רייכישע אונד אונגארישע פינאנצמיניסטער וואָרען געגען יעדע נייע ערהאָהונג דער מיליטער-אויסגא-בען, אבער דען אנפאָרדערונגען דער וועהרהאפ-טיגקייט אונד זיכערהייט דער מאָנארכיע מוסטען זיא דאָך נאכגעבען. דיא קריעגס-אויסגאבען זינד אלזאָ היעמיט וויעדער געשטייגערט וואָרדען! (עס ליעגט נון קלאר אויף דער האנד, דאס דאָך עט-וואס פאָרגעהען מוס, דענן זאָנסט ווירדען בייא דיעזער געלד-נאָטה דיא מיליטער-אויסגאבען ניכט יעדעס יאהר ערהאָהט ווערדען.)

געשעפטסבעריכט

פעסטער-פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן וויצען ווארדע געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך. פערקויפט ווארדען 12000 מעטער-צטר. דיא פרייזע זינד אום 20 קר' געפאללען.

וויצען, טהייס 100 מעטערצטר. 77_6 ק' 12.30 פל., 300 מעטערצטר. 76_4 ק' 12 פל..

קוקורוץ 1500 מעטער-צענטנער 4'40—5.05 גול.

וויצען פער פריה-יאהר 10—10,10 גולד.

האפער פער פריה-יאהר 9,10 — 9.17 גולד.

קוקוקרוץ פער מאי-יוני 5'30—5'35 גולד. — אללעס פער מעטער-צענטנער.

ויענער פרייזע.

ויענער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפ-טריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 3-טען ד. מ. בעטרוג 4093 שטיק. דאפאָן וואָרען 2695 אונגארישע, 1038 פאָלנישע אונד 259 דייטשע, אונד דארונטער — ווײדע-אָכסען. — דאס געשעפט וואר שוואך, דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100קילאָגראמם: אונגארישע אָכסען 44 — 50 גולדען, פאָלנישע 46—54 גולדען, דייטשע 47 — $53^1/_4$ גולדען.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

קאָנקורז.

מיט בעגינן דעם קאָממענדען זאָממערשול-סעמעסטערס איזט אן אונזערער 4 קלאססיגען פאָלקסשולע דיא שטעללע דעם אונטערלעהרערס מיט דעם יעהרליכען געהאלטע פאָן 300 גולדען צו בעזעטצען. צור ערלאנגונג דיעזעס פאָסטענס ווירד גרינדליכעס וויססען אין דער ביבעל, גראמ-מאטיק אונד פראפעטען אלס בעדינגניס געשטעללט. אָפפערטע מיט גלויבווירדיגען בעלעגען, זינד ביז לענגסטענס 14-טען אפריל אן דען געפערטיגטען איינצוזענדען.

גראָס-קאסטאלאָן, (בייא ראקאָוויטין ניטראער קאָמיטאט), אים מערץ 1876.

לעאָפאלד הערצאָג, פאָרשטעהער.

☞ דיא פאָן מעזאָ קאָוועשד אויסגעשריעבע-נע שטעללע איזט בערייטס בעזעטצט, וועסהאלב מאן אויף דיאזעלבע ניכט מעהר צו רעפלעקטירען בראוכט.

קורז-טאבעללע פאָם 4. אפריל.

געלד-קורז

	פל.	קר'
זילבער-אגיאָ	101	50
דוקאטען	5	46
עסטערר.-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	30
נאפאלעאָנדאָר	9	30
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	57	20
20 מארקשטיקע	11	41
פאפיער רובעל	1	52

לאָזע.

	פל.	קר'
1839-ער ראטהשילד-לאָזע גאנצע	237	—
דעטטאָ " פינפטעל	235	—
1854-ער 4 פראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	103	75
1860-ער " גאנצע	109	80
דעטטאָ " פינפטעל	117	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	131	25
דעטטאָ " 50	131	25
ראאב רעגולירונגס-לאָזע	21	50
פיירסטען-לאָזע	19	75
קרעדיט-לאָזע	154	50
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	29	75
דאָנוי-דאמפפשיפפ-פארט-לאָזע	95	75
אינסבריקער לאָזע	19	25
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	14	50
קראקויער " " 20	14	75
אָפנער " " 40	30	—
פאלפי " " 40	29	—
רודאָלפסלאָזע " 10	13	—
סאלם-לאָזע " 40	38	25

לאָזע.

	פל.	קר'
יאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	17	—
סט. גענאָיס " " 40	27	75
סטאניסלויער " " 20	19	50
טריעסטער " " 100	117	—
דעטטאָ " " 50	57	50
וואלדשטיין " " 20	23	—
ווינדישגרעטצער " " 20	23	—
אונגארישע פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	71	—
דעטטאָ צו 50 גולדען	72	—
וויענער לאָזע	98	—

ווערטה-פאפיערע.

	פל.	קר'
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	75	—
טעמעשוואר-באנאטער	75	—
זיעבענבירגישע	75	—
גאליצישע	85	—
בוקאָווינער	84	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	99	—
וויינצעהענט-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	73	—
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענקרע-דיט צו 5 פראָצענט	85	75
דער אונגארישען היפאטעקען באנק צו 5 פראָצענט	79	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פראָ-צענט	85	25
דעטטאָ צו 6 פראָצענט	87	50
דער פעסטער קאָממערציאל-באנק	88	75

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
וויצען, נייער באנאטער	72·8	9.70— 9.80
" "	73·7	9.90—10.10
" "	74·6	10.20—10.40
" "	75·5	10.70—10.95
" "	76·4	11.10—11.30
" "	77·3	11.40—11.60
" "	78·3	11.70—11.80
" טהייס	72·8	10.——10.20
" "	73·7	10.30—10.50
" "	74·6	10.60—10.80
" "	75·5	11.80—11.90
" "	76·4	11.55—11.75
" "	77·3	11.75—11.95
" "	78·3	12.05—12.15
" פעסטער באָדען	72·8	9.60— 9.70
" "	73·7	9.80— 9.90
" "	74·6	10.10—10.30
" "	75·5	10.50—10.80
" "	76·4	11——11.20
" "	77·3	11.30—11.50
" "	78·3	11.60—11.70
" וויעסעלבורגער	72·8	10.——10.20
" "	73·7	10.30—10.50
" "	74·6	10.60—10.80
" "	75·5	11.10—11.30
" "	76·4	11.55—11.75
" "	77·3	11.75—11.95

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	8.05—7.80
גערסטע מאלץ	62	8.10—7.15
גערסטע פוטטער	62	6.95—6.60
האפער	41	9.30—9.25
קוקורוץ באנאטער		—.—
" נייער	73	5.05—4.90
הירזע		5.35—5.—

טערמין-פרייזע		פל. 100 קילאָ
וויצען	פער דעצעמבער	—.—
"	" פריהיאהר	10.—
קאָרן	" דעצעמבער	—.—
קוקורוץ	" מאי-יוני	5.30—
גערסטע		—.—
האפער	" דעצעמבער	—.—
"	" פריהיאהר	9.10—
רעפס	" אויג.-סעפט.	—.—

באללען-מעהל (פער 100 קילאָ זאמט זאק)		פל. קר'
נוממער	0	23 75
"	1	22 75
"	2	21 75
"	3	21 25
"	4	19 75
"	5	17 75
"	6	15 80
"	7	14 80
"	8	11 70
"	$8^1/_2$	9 70
שפיריטוס: אלטע מעשהאָרע, פראָמפטע		27.27
" נייע " פאָרשפפעל		25.10

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1876. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

זאממלונג נאך פאריז איינבערופען לאססען. דיעזע פערזאממלונג האטטע דען טיטעל „סנהדרין". נאפאָלעאָן לעגטע דען סנהדרין 12 פראגען צור בעאנטוואָרטונג פאָר. דיא וויכטיגסטען וואַרען פאָלגענדע: 1) איזט נאך דען יידישען געזעטצען דאס הייראטען צווייער פרויען ערלויבט? — — 2) זינד דיא עהען צווישען יודען אונד ניכט-יודען נאך דער יידישען רעליגיאָן געשטאטטעט? — 3) בעטראכטען דיא פראנצאָזישען יודען דיא איבריגען פראנצאָזען אלס איהרע ברידער? — 4) בעטראכטען דיא פראנצאָזישען יודען דאס היילינגע לאנד — אָדער פראנקרייך אלס איהר ווירקליכעס פאטערלאנד? — 5) גיבט עס זאָלכע האנדווערקע, דיא איין יודע ניכט בעטרייבען דארף? — 6) איזט דען יודען ערלויבט, מיט ניכט-יודען וואוכער צו טרייבען?" — דיעס וואַרען דיא וויכטיגסטען פראגען, דערען בעאנטוואָרטונג דער דאמאליגע קאיזער דער פראנצאָזען פאָן דען זאָגענאננטען „סנהדרין" פאָרדערטע. רעכט קאָמיש וואר עס נון, וויא מאן אין עסטעררייך פאָן דיעזער בעריהרונג נאפאָלעאָנס מיט דען יודען איינע גאנצע אומוועלצונג פירכטעטע. דער שעף דער פאָליצייא ליעס דאהער אן דיא שטאטטהאלטערייען אללער עסטעררייכישען קראָנלענדער דיא שטרענגסטען בעפעהלע ערגעהען, דאס קיינעם יודען געשטאטטעט ווערדע, וועהרענד דער דויער דיעזער „סנהדרין"-פערזאמלונג נאך פאריז צו רייזען. קיינעם יודען דארף וועהרענד דער בעצייכנעטען צייט איין „פאס" נאך פאריז אויסגעפאָלגט ווערדען. אם מייסטען מיססע מאן יעדאָך אויף דיא „אויפגעקלערטען" יודען אכט געבען, וויל דיעזע פיעל „געפעהרליכער" זינד. דער שטאטטהאלטער פאָן לינץ בעריכטעטע היערויף, דאס ער אם וועניגסטען צו פירכטען האבע, דא אין גאנץ אָבער-עסטעררייך גאָטטלאָב קיין איינציגער יודע וואָהנע. דער שטאטטהאלטער פאָן מעהרן שריעב, דאס דיא דאָרטיגען יודען ניכט נאך פאריז רייזען ווערדען, וויל זיא פראָמם זינד אונד אין דען פאָן נאפאָלעאָן אויפגעוואָרפענען פראגען איין געוואלטיגעס „אפיקורסות" ערבליקען. דער שטאטטהאלטער פאָן גאליציען בעריכטעטע פאָלגענדעס: „דיא יודען אין אונזערעם לאנדע צערפאללען אין 3 קלאססען: 1) געוואָהנליכע יודען, דיא שאָן דעסהאלב ניכט צו בעפירכטען זינד, וויל זיא שטאָקדוממ זינד (וועלכעס רשעות!) — 2) אין חסידים, וועלכע פאָר לויטער בעטען גאר קיינע צייט האבען, מיט נאפאָלעאָנס שווינדעל זיך צו בעפאססען. דיעזע היילינגען מענער ווירדען איבערהויפט דען פאריזער באָדען ניכט בעטרעטען, אום זיך ניכט צו פעראונרייניגען — 3) קאראָער (קראים), וועלכע זעהר עהרליכע שטאאטס-בירגער זינד." — נאָך קאָמישער לויטעטע איין פאָליצייא-בעריכט איבער דיא יודען אין וויען זעלבסט. אין דעמזעלבען הייסט עס אונטער אנדערעם: „דיא וויענער יודען בילדען דרייא קלאססען: איינע קלאססע גלויבט נור אן תורת משה, דיא צווייטע קלאססע גלויבט נור אן תלמוד, וועהרענד דיא דריטטע קלאססע ביידעס גלויבט. מערקווירדיג איזט עס אבער, דאס עבען דיעזע דריטטע קלאססע, וועלכע, וויא געזאגט, אללעס גלויבט, אים פראקטישען לעבען אום דיא יידישען פאָרשריפטען זיך גאר ניכט קיממערן. זיא עססען טרפה-פלייש, טרינקען נסך-וויין אונד זיטצען — בלאָסקאָפפיג. אם שבת בעזוכען זיא דעננאָך דען טעמפעל, וואהרשיינליך בלאָס, אום איהרען לוקסוס צו צייגען! איבריגענס זינד זיא אללע רעכט בראווע לייטע, דיא אן נאפאָלעאָן גאר ניכט דענקען." — מערקווירדיג בלייבט עס, דאס טראָטץ דיעזער גינסטיגען בעריכטע דיא וויענער רעגיערונג זעהר בעאונרוהיגט בליעב. זיא רעדעטע זיך איין: נאפאָלעאָן וואָללע פאָן דער טירקייא ירושלים אונד גאנץ ארץ ישראל אבקויפען אונד דאָרט איינען יידישען שטאאט גרינדען. נאפאָלעאָן מאָכטע היערדורך איינען דאָפפעלטען צוועק ערדייכען. ערסטענס וויל ער אין דער ראָללע איינעס יידישען „משיח" גלענצען. צווייטענס קאנן ער דורך דיעזען פאָן איהם געגרינדעטען יידישען שטאאט אים היילינגען לאנדע גאנץ אזיען אין זיינע געוואלט בעקאָממען. באלד רעדעטע מאן זיך וויעדער איין, נאפאָלעאָן האבע אין דער גאנצען וועלט יידישע שפיאָנע אויפגעשטעללט, דיא איהם אללע שטאאטען אין דיא הענדע שפיעלען זאָללען. זעהר פיעל לערם וואורדע דורך איינען בעריכט הערפאָרגערופען, אין וועלכעם עס היעס: „נאפאָלעאָן וואר אין מאינץ. דיא מאינצער יודען זינד איהם מיט איינער חופה אונד דען ספרי תורה ענטגעגענגעגאנגען. נאפאָלעאָן אונד זיינע גענעראלע שטעללטען זיך אונטער דיא חופה אויף אונד פערנייגטען זיך פאָר דען ספרי תורה!" — היערויס וואָללטע מאן אין וויען שליעססען, דאס נאפאָלעאָן אייגענטליך איין „פערשטעללטער יודע" זייא, דער זיך צום בעהערשער דער וועלט אויפווערפען ווילל. — וועהרענד אבער דיא וויענער רעגיערונג אין פאָללער אויפרעגונג וואר אונד אללע יודען אין דער מאָנארכיע אויפס שטרענגסטע איבערוואכען ליעס: פיעל עס קיינעם איינציגען יודען איין, אן דער בעראטהונג דער פאריזער „סנהדרין" זיך צו בעטהייליגען. דיא יודען דער עסטעררייכישען מאָנארכיע האבען זיך אויך דאמאלס, טראָטץ דעם טיעפען דרוקעס, אלס טרייע אונד אויפריכטיגע אונטערטהאנען ערוויעזען.

*** (אינ׳ם געפענגניס אָדער אינ׳ם איררענ-הויז?)** איין געוויססער מיכאעל שטראססער אוים קאָמאָרן וואָהנטע זייט עטווא 6 מאָנאטען בייא איינעם הערדן יוסף ראָזענבערג אין אלט-אָפען. שטראססער ערנעהרטע זיך אלס זאָגענאננטער „מקום-געהער" פאָם הויזירען. ענדליך קניפפטע ער מיט דער טאָכטער זיינעס קוואַרטיער-געבערס ראָזענבערג איינע בעקאננטשאפט אן. הערר ראָזענבערג וואר פראָה, וויא מאן צו זאגען פפלעגט, איינע טאָכטער פאָם האלזע צו „פטרן" אונד וואר שאָן בערייט, „תנאים" שרייבען צו לאססען. דערזעלבע בעזאנן זיך אין דער לעטצטען שטונדע יעדאָך, דאס עס פיעללייכט דענן דאָך גוט וועריע, זיך איבער דען כאראקטער דעם שטראססער ביים ראבבינער צו קאָמאָרן געוויסהייט צו פערשאפפען. דער ראבבינער ערטהיילטע דענן אויך אונגעזיימט דיא געווינשטע אויסקונפט; דיעזעלבע לויטעטע: „מיכאעל שטראססער איזט איין שלעכטער מענש; ער האט היער אין קאָמאָרן וויב אונד קינדער זיטצען לאססען!" — ראָזענבערג מאכטע זאָפאָרט דיא אנצייגע בייא דער פאָליצייא. שטראססער וואורדע איינגעפאנגען. אין זיינעם הויזיר-ביכעל וואר דאס וואָרט „פערהייראטעט" אין דאס וואָרט „אונפערהייראטעט" אומגעאָנדערט. זעהר קאָמיש וואר עס, דאס דער פאָליצייאמאנן, דער דען שטראססער צו „פערהאָרען" האטטע, פאסט אונאונטערבראָכען לאכטע. נאמענטליך אלס שטראססער זיך פערטהיידיגטע, ער האבע דעסהאלב איינע אנדערע פרויא הייראטען וואָללען, וויל זיינע ערסטע פרויא איהן צו טאָדע סעקירטע — דא וואר דער פאָליצייאמאנן פאָר לויטער לאכען פאסט ערשטיקט. אלס ער פאָן דען אומשטעהענדען איבער דען גרונד זיינעס לאכענס בעפראגט וואורדע, ערווידערטע דערזעלבע: „מיינע הערדען! אויך איך האבע דאס גליק, פאָן מיינער פרויא אונאויפהאָרליך סעקירט צו ווערדען. נון גלייבען זיא פיעללייכט, איך ווירדע גערנע איינע אנדערע נעהמען? . . . גאָטט בעהיטע! ווער איינע צווייטע פרויא ניממט, וואר ניכט ווערטה, פאָן דער ערסטען לאָז צו ווערדען! אונד דיעזער מענש דא, דען דיא ערסטע פרויא צו טאָדע סעקירט האט, ווילל זיך דאָך וויעדער איינע צווייטע נעהמען! אונד דאפיר זאָלל איך איהן איינשפערען? ניין! דיעזער דוממע מענש געהאָרט ניכט אינ׳ם געפענגניס, זאָנדערן אינ׳ם איררענ-הויז!" — שטראססער וואורדע אינדעס טראָטצדעם איינגעשפעררט!

*** (זעלבסט-מאָרד איינעס יודען.)** דער „קראך" ווירקט פאָרט וויא שלייבענדעס גיפט. עס געהט קיים איינע וואָכע פאָראיבער, וואָ דער אללגעמיינען געלד-נאָטה ניכט

איהרער פערוואונדרונג שטעהט. דאס זינד דיא געוואָהנליכען פראגען, וועלכע מיינע קראנקען אן מיך ריכטען. ווענן זיא איהר בעוואוסטזיין וויעדער ערלאנגען. אלזאָ האָרען זיא! דער פיינד, דער זיא פאָם שלאכטפעלדע היעהערגעבראכט אונד זיא מיינער פירזאָרגע עמפפאָהלען האט, איבערגאב זיא דען בעסטען הענדען. איך שטעהט עס נאר ניכט שלעכט מיט איהנען. זיא ווערדען וויעדער פאָללשטענדיג הערגעשטעללט ווערדען. מיססען זיך יעדאָך געפאללען לאססען, איינינע צייט אין מיינעם הויזע צוצובריננגען. זיא ווערדען זאָגלייך אין איין בעססערעס צימער געבראכט ווערדען, אונד איך האבע שאָן דיא נאָטהיגען אנשטאלטען געטראָפפען."

„איהרע אויסקונפט איבער מיינע וואונדען איזט רעכט בעריהיגענד, אונד איך דאנקע איהנען הערצליך דאפיר! (שפראך טוראָ) איך צווייפלע אויך ניכט, דאס איך בייא איהנען גוט אויפגעהאָבען בין. אבער גערארע דעסהאלב ווינשע איך צו בלייבען, וואָ איך בין, אונד מאָכטע דיעזעס צימער ניכט פערלאססען."

„איך ווערדע געוויס דער לעטצטע זיין, דער זיא דאראוס פערטרייבען וויררד (אנטוואָרטעטע שמייכעלנד דער דאָקטאָר). עס האנדעלט זיך אויך נאר ניכט דארום, זאָנדערן אום איהרע אויסקוואַרטיערונג אוים דיעזעם צימער אין איין שאָנערעס אונד גראָססערעס, וועלכעס איינע פרויא בעוואָהנט, דיא איהרע שולדען אָהנעהין ניכט צאהלען קאנן. עס איזט באלד איין פיערטעליאהר, דא בראכטע זיא איהר מאנן צו מיר, דאמיט זיא איהרע ענטבינדונג רוהיג ענטגעגענזעהען קאָננע. זיא מיססען וויססען, דאס פיעלע פרויען איהר וואָכענבעטט אין מיינעם הויזע האלטען, דענן עס ניכט אויף דעם לאנדע נור וועניג העבאממען אונד דיעזע פערשטעהען נאר ניכטס. דיא פרויא קאם צו מיר גלייך מאנכער אנדערען אונד איך פאָדערטע אויך ניכט מעהר פאָן איהר אלס פאָן אנדערען. אויף פיער וואָכען וואורדע פאָראויסבעצאהלט, זיא בעקאם וועהרענד דיעזער צייט איינע טאָכטער, איזט מיט איהרעם קינדע געזונד אונד וואָהלאויף, אונד קאָננטע שאָן לענגסט וויעדער אין איהרע היימאטה צוריקקעהרען, אבער עס קאָממט ניעמאנד, זיא אבצוהאָלען. דיא פרויא זאָלל נעהען, וואָהין זיא ווילל אונד זיא בעציעהען איהר צימער."

„ניין, ניין! (זאגטע טוראָ בעשטיממט) דורך מיך זאָלל ניעמאנד פערטריעבען ווערדען. בערוהיגען זיא זיך איבריגענס, זיא זאָללען קיינען שאדען האבען. איך ווערדע איהנען פיר דיעזע קאממער גערארע זאָ פיעל צאהלען, אלס ווענן איך אין דעם שאָנערען צימער וואָהנען ווירדע. אויך וועגען דער שולד דער פרויא זייען זיא אונבעזאָרגט, איך שטעהע דאפיר גוט."

טוראָ האטטע זיך ביים שפרעכען זעהר אנגעשטרענגט, אונד דא ער פאָן דעם בלוטפערלוסטע, דען ער ערליטטען, זעהר שוואך וואר, זאָ זאנק ער אָהנמעכטיג אויף זיין לאגער צוריק. אונד דער דאָקטאָר אונד זיין געהילפע האטטען פיעלע מיהע, איהן וויעדער צו זיך צו ברינגען.

סעפערד בעוואָרגטע, זייטדעם ער זיינען פריינד אויסער אללער געפאהר וואוסטע, זיינע מיליטערישען געשעפטע מיט רוהע אונד פינקטליכקייט, אונד האטטע בעזאָנדערס אין לעטצטערער צייט פיעל צו טהון, דענן יעדען טאג פראָבירטען דיא ענגלענדער, דיא אמעריקאנישען פעסטונגס-ווערקע צו שטירמען אונד נעהמען דיא שטאדט פאָרצוריקען.

אבער אם 8. יענער 1815 וואורדען זיא פאָללשטענדיג געשלאגען אונד מוסטען דען ריקצוג אנטרעטען. אם אבענדע דיעזעס טאגעס הערשטע גראָססע טרויער אין דעם לאגער דער ענגלענדער, אונד אונענדליכער יובעל בייא דען אמעריקאנערן. דיא בעוואָהנער פאָן נעו-אָרלעאנס צאָגען מיט מוזיק אונד געזאנג הינויס אין דאס לאגער דער טאפפערן פאטערלאנדס-פערטהיידיגער, פאָר דאס צעלט איהרעס רוהמרייכען פעלדהערן, דען זיא מיט בלומען בעקרענצטען אונד מיט לויטעם יובעל דורך דיא שטאדט פיהרטען. אונטער דיעזעם לערם ערוואכטע טוראָ אויס זיינער בעטייבונג. ער בליקטע אום זיך, ניעמאנד וואר אין דער קאממער, דערען טהירע נור אנגעלעהנט, אבער ניכט געשלאָססען וואר. אויף דעם טישכען נעבען זיינעם בעטטע שטאנדען איינע ברעננענדע אָל-לאמפע אונד איין גלאז. ער האטטע גראָססען דורסט אונד פערזוכטע זיך אים בעטטע אויפצוריכטען, דאמיט ער דאס גלאז ערפאססען קאננע. ער בראכטע עס אן זיינע ליפפען, אבער עס וואר לעער. ער שטעללטע עס אן זיינען אָרט, לעגטע זיין הויפט אויף דיא פאָלסטער צוריק אונד ווארטעטע מיט זעהנזוכט אויף דיא ריקקונפט דעס ווערטערס. אבער דיעזער בליעב זעהר לאנגע אויס, דענן דער אין דער שטאדט הערשענדע יובעל האטטע איהן אויף דיא שטראססע הינויסגעלאָקט אונד דא ער וואוסטע, דאס זיין הערר ניכט צו הויזע זייא, זאָ דאכטע ער נאר ניכט אן דען זיינער פפלעגע איבערגעבענען קראנקען. דיעזער וואורדע אימער מעהר פאָם דורסטע געפייניגט אונד וואר אויך וועגען דעם לערמעס אויף דער שטראססע זעהר בעזאָרגט. —

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

דער פרינץ זיינע פרויא ניכט אלליין רייזען לאססען וואללטע, זא בעגלייטעטע ער דיעזעלבע נאך אלגיער. זא פערוויילטע דער פרינץ מעהרערע מאנאטע צור וויעדערהערשטעללונג זיינער געזונדהייט אין אלגיער, אהנע ערפאהרען צו האבען, דאס אייגענטליך ער דער קראנקע זייא, דא דיא צייטונגען איינאנדער זא ווידערשפראכען האבען, זא וואוסטע נאטירליך קיינער: ווער דער ווירקליכע, אונד ווער דער בלאס פערשטעללטע קראנקע געוועזען? דיא זאכע וואר אן אונד פיר זיך רעכט קאמיש. אבער נאך וויט קאמישער ווירד דיעזעלבע אין דיעזעם אויגענבליקע. פרינץ לעאפאלד זאממט דער ערצהערצאגין בעפינדען זיך נונמעהר אויף איהרער היימרייזע אויס אלגיער. נעכסטער טאגע ווערדען זיא ביידע וויעדער אין מינכען איינטרעפפען. דא זיא וועהרענד איהרער אבוועזענהייט קיינע עסטערייכישען צייטונגען געלעזען האבען, ערזוכטען זיא ביי איהרעם מעהרטעגיגען אייפענטהאלטע אין גענוא, אין איינעם הערדשאפטס-קאסינא, וואו דיא צייטונגען צוזאממענגעהאלטען ווערדען, מאן מאגע איהנען דיא „נייע פרייע פרעססע" אונד דיא אלטע „פרעססע" פאן איינעם גאנצען האלבען יאהרע געבען. פרינץ לעאפאלד, וועלכער נאטירליך דער מיינונג וואר, דאס ער אלס בעגלייטער זיינער קראנקען פרויא אין אלגיער וואר, לאז דיא „נייע פרייע פרעססע" אוים דער ער ערפוהר, דאס ניכט זיינע פרויא, זאנדערן ער קראנק געוועזען. דיא ערצהערצאגין, דיא נאטירליך דער מיינונג וואר, זיא האבע בלאס איהרען קראנקען מאנן נאך אלגיער בעגלייטעט, ערזאה יעטצט אויס דער אלטען „פרעססע", דאס ניכט איהר מאנן, זאנדערן זיא זעלבסט דיא קראנקע געוועזען. מאנן אונד וויב זאהען איינאנדער ערשטוינט אן. דאך דיא ערצהערצאגין פאסטע זיך פריהער אונד זאגטע לעכעלנד צו איהרעם מאננע: „קלערען וויר דאך ניכט, מיין קינד, ווער פאן אונס קראנק געוועזען! קלערען וויר ניכט, ווער פאן אונס געזונד געוואָרדען. דיא הויפטזאכע איזט, דאס וויר אונס נונמעהר רעכט גוט בעפינדען. ווען דיא צייטונגען זיך איינמאל איינען „שפאס" ערלויבט האבען, זא וואללען וויר איהנען דיעם הערצליך גערנע גאננען!"

* (דיא טאדעס-שטראפע ווירד ניכט אבגעשאפפט.) וועהרענד דער רייכסטאג געשלאססען איזט, ווירד דאס נייע שטראפ-געזעטצ-בוך פארבערייטעט, דאמיט עס זאבאלד אלס מאגליך דעם פארלאמענטע צור בעראטהונג פארגעלעגט ווערדע. דיעזעס שטראפ-געזעטצ-בוך ריהרט נאך פאן דער צייט הער, ווא פראפעססאר דאקטאר פ ו י ל ע ר יוסטיצ-מיניסטער וואר. אלס דיא פארטייען זיך פעראייניגטען, אונד קאלאמאן ט י ס א אין פאלגע דעססען איינס מיניסטעריאום טראט, מוסטע פראפעססאר דאקטאר פוילער זיין אמט אלס יוסטיצ-מיניסטער ניעדערלעגען. דער געוועזענע מיניסטער איזט וויעדער פראפעססאר געוואָרדען. מאן וואוסטע יעדאך דען האהען ווערטה דיעזעס געלעהרטען מאננעס, וועסהאלב טיסא זעלבסט אנשטרענגונגען מאכטע, דאס דערזעלבע וויעדער אלס רייכסטאגס-דעפוטירטער געוועהלט ווארדע. נון איזט פראפעססאר פוילער דער ר ע פ ע ר ע נ ט אין דער רעכטס-קאממיססיאן, וועלכע עבען דאס נייע שטראפ-געזעטצ-בוך פארבערייטען מוס, דאמיט עס דעם רייכסטאגע אונטערברייטעט ווערדען קאננע. פראפעססאר פוילער האט אלזא דיא אויפגאבע, זיינע איינענע ארבייט צו פערטהיידיגען, וואס ער אויך מיט פיעל געשיק טהוט. דיעזער טאגע ווארדען דיא פערברעכען פעסטגעשטעללט, פיר וועלכע דיא „טאדעס-שטראפע" בעשטיממט ווערדען זאלל. דאריבער ענטשטאנד איין העפטיגער שטרייט. דאקטאר פוילער ערקלערטע זיך פיר דיא בייבעהאלטונג דער טאדעס-שטראפע, יעדאך נור פיר צ ו ו י א פערברעכען אונד צוואר: ע ר ס ט ע נ ס פיר איינען מארד-פערזוך געגען דען מאנארכען; צ ו ו י י ט ע נ ס וועגען איינעם „מיט אבזיכט" פאללפיהרטען מארדעס. — 2 מיטגליעדער דער רעכטס-קאממיססיאן, ק א מ י א ט ה י אונד ט ע ל ע ס ק י, וואללטען יעדאך פאן דער טאדעס-שטראפע דורכאוס ניכטס וויססען. דער דעפוטירטע ס י ל א ד י פאדערטע דיא ערוועהנטען העררען אויף, איהרע גרינדע געגען דיא בייבעהאלטונג דער טאדעס-שטראפע צו אייסערן. דאקטאר פוילער זאגטע יעדאך: „עס וועדע שאדע, היעמיט דיא צייט צוצובריינגען. עס איזט וועהרענד דעם לעטצטען יאהרהונדערטס היריבער בערייטס גאר פיעל געשפראכען וואָרדען, וועסהאלב דיא איינווענדונגען געגען דיא טאדעס-שטראפע אללגעמיין בעקאננט זינד. לודוויג ה א ר ו ו א ט ה בעהויפטעטע, דאס ביי דעם איבער-האנד-נעהמענדען רייבער-וועזען אין אונגארן דיא טאדעס-שטראפע ניכט אבגעשאפפט ווערדען דארף. היערויף זאגטע אבער י ו ה א ס: עס ווירד יא איין טאדעס-אורטהייל ניע פאללצאגען: עס ערפאלגט איממער דיא ב ע ג נ א ד י ג ו נ ג. דאס בייבעהאלטען דער טאדעס-שטראפע אים געזעטצ-ביכע קאנן אלזא ניכט אלס אבשרעקונגס-מיטטעל דיענען. עס וועדע מיטהין לעכערליך, דיא טאדעס-שטראפע טראטצדעם „אויף דעם פאפיערע" בייצובעהאלטען! עס ווארדע היערויף דיא אבשטיממונג פארגענאממען. דיא מאיאריטעט שטיממטע פיר דיא בייבעהאלטונג דער טאדעס-שטראפע. נאכדעם יעדאך וועהרענד דער גאנצען בעראטהונג קיינע גרינדע אנגעפיהרט ווארדען, זא וואללען וויר היער קורץ זאגען, ווארום מאנכע ג ע ג ע ן, מאנכע וויעדער פ י ר דיא טאדעס-שטראפע זינד. מאנכע זינד ג ע ג ע ן דיא טאדעס-שטראפע, וויל ערסטענס דיא ריכטער ניכט „אונפעהלבאר" זינד. זיא קאננטען אין איהרעם אורטהיילע איינען פעהלער בעגעהען אונד איינען אונשולדיגען מענשען צום טאדע פערורטהיילען. אין דיעזעם פאללע ווירדען מיטהין דיא ריכטער זעלבסט איינען „מענשען-מארד" בעגעהען. צווייטענס אבער קאנן קיין מענש איינעם אנדערן דאס לעבען געבען, וועסהאלב ער איהם דאסזעלבע אויך ניכט וועגנעהמען דארף. דאס איזט דיא אנזיכט דער געגנער דער טאדעס-שטראפע. יענע יעדאך, וועלכע פ י ר דיא טאדעס-שטראפע זינד, זאגען: עס איזט ריכטיג, דאס דיא ריכטער אוים אירטהום אויך איינען אונשולדיגען צום טאדע פערורטהיילען קאננען. אללייו דאס ווירד אין טויזענד פעללען דאך האכסטענס נור א י י נ מ א ל געשעהען. דאפיר ווירקט אבער דיא טאדעס-שטראפע זא אבשרעקענד אויף דיא רייבער, דאס היעדורך נור אייסערסט זעלטען איין מארד בעגאנגען ווירד. קאנן אלזא אויך איינער דורך בייבעהאלטונג דער טאדעס-שטראפע שולדלאז צום טאדע פערורטהיילט ווערדען, זא ווירד אבער גלייכצייטיג דורך דיא אבשרעקונג דאס לעבען פאן טויזענדען געזיכערט. וואס בעהויפטעט ווירד, דאס קיין מענש דאס רעכט האבע, איינעם אנדערן דאס לעבען צו נעהמען, דאס איזט וואהל ריכטיג. אללייו עס מיסטען פאר אללעם דיא מ א ר ד ע ר דיעזען אויסשפרוך האלטען. ווען דיעזע קיינעם מענשען דאס לעבען וועגנעהמען, דאנן ווירדע יא דיא טאדעס-שטראפע פאן זעלבסט וועגפאללען. — מאן זיעהט, עס האבען ביידע פארטייען רעכט. עס ווערדען דעסהאלב איבער דיא טאדעסשטראפע, זא לאנגע דיא וועלט שטעהט, פערשיעדענע אנזיכטען הערשען.

* (נ א פ א ל ע א ן I. א ו נ ד ד י א ע ס ט ע ר ר י כ י ש ע ן י ו ד ע ן.) דער יידישע רעליגיאנס-לעהרער הערר ו ו א ל ף אין וויען האט זאָעבען אין ביך געשריעבען אונטער דעם טיטעל: „געשיכטע דער יודען אין וויען." זעהר אינטערעססאנט איזט איינע שטעללע אין דיעזעם ביכע, אין וועלכער געשילדערט ווירד, וויא זעהר מאן אין עסטערייך דען איינפלוס נאפאלעאנס I. אויף דיא יודען געפירכטעט האט. דיא ערוועהנטע שטעללע לויטעט: „בעקאננטליך האט נאפאלעאן דער ערסטע אים יאהרע 1806 איינע יידישע פער-

פאליעטאן.

דאס שיקזאל איינעס מענשען.

(20-טע פארטזעטצונג.)

דיא ענגלענדער שאָססען פארטוועהרענד אין דיעזער ריכטונג, וואָ טוראָ זיך בעפאנד. פלאָטצליך פיעל איינע באָמבע ניעדער, צערפלאטצטע אין פיעלען שטיקען אונד ווארף מעהרערע פרייוויללינגע צו באָדען ניעדער. איינינע דאפאָן קאָננטען זיך וויעדער ערהעבען, אבער אונזער טוראָ וואר זא געפעהרליך געטראָפפען, דאס ער גאנץ בעוואוסטלאָז ליעגען בליעב. זיינע קאמעראדען טרוגען איהן צו דעם נעכסטען געביידע, לעהנטען איהן אן דיא מויער אונד איילטען, איינען דאָקטאָר אויפצוזוכען.

גליקליכערווייזע קאם סעפערד — אין שרעק אונד פערצווייפלונג ליעף ער צו זיינעם פריינדע הין. ער פאנד איהן נאָך איממער בעוואוסטלאָז אונד בלאסס וויא איינע לייכע אונטער דער בעהאנדלונג איינעס מיליטער-ארצטעס, דער זיינע וואונדען פערבאנד, דאמיט דאס בלוט צו שטראָמען אויפהאָרע. סעפערד ליעס איינען פאָראיבערפאהרענדען וואגען אנהאלטען, לעגטע מיט הילפע איינינער קאמעראדען דען פריינד היניין אונד פיהרטע איהן לאנגזאם צו דעם הויזע איינעס וואונד-ארצטעס, דעם ער איינע זעהר גלענצענדע בעלאָהנונג אין אויסזיכט שטעללטע, ווען עס איהם געלינגען זאָללטע, דעם פריינדע דאס לעבען צו ערהאלטען. — נאכדעם דער דאָקטאָר פערזיכערט האטטע, דאס ער דען קראנקען אויף דאס בעסטע בעהאנדלען ווערדע, ווארדע טוראָ אוים דעם וואגען געהאָבען, אונד סעפערד פערליעס מיט בעטריבטעם הערצען דען פריינד. ער איילטע צו זיינעם אָבערסט אונד באט איהן אום ענטשולדיגונג, דאס ער וועגען דער פערוואונדונג זיינעס פריינדעס לענגער אויפגעהאלטען וואָרדען זייא.

טוראָ ווארדע פאָרלייפיג אין איינע קליינע קאממער אונטערגעבראכט. דער דאָקטאָר אונטערזוכטע זיינע וואונדען אונד לעגטע איהם איינען נייען פערבאנד אן. אלס ער זיך דאנן ענטפערנטע, ליעס ער זיינען געהילפען צוריק, דאמיט ער דעם קראנקען אייז-אומשלעגע מאכע. דער טאג גינג שאָן צו ענדע, אלס טוראָ וויעדער צו זיך קאם. ער ערוואכטע, וויא אוים איינעם לאנגען אונרוהיגען שלאפע, קאָננטע אבער פאָר שוועכע דיא אויגען נאָך ניכט אָפפנען. דעססאָ שערפער וואר זיין אָהר. אבער וואס ער אין דעם נעבענצימער רעדען האָרטע, וואר איהם זעהר אונאנגענעהם.

„איך קאנן איהנען ניכט העלפען, מאדאמע! (זאגטע איינע מעננליכע שטיממע אין ענטשיעדענעם טאָנע) זיא מיססען דיעזעס צימער זאָגלייך פערלאססען. איך האבע איהנען דאס גלייך נאך דער אנקונפט דעם קראנקען הער'ן אנגעקינדיגט אונד זיא האבען נאָך גאר קיינע פארבערייטונגען געמאכט."

„אבער דוא מיין גאָטט (אנטוואָרטעטע איינע ווייבליכע שטיממע ענגסטליך), וואָהין זאָלל איך יעטצט מיט מיינעם ארמען קינדע אין דיעזער אונרוהיגען, הארט בעדרענגטען שטאדט? האבען זיא דאך מיטלייד מיט מיר אונד דיעזעם אונשולדיגען געשעפפע."

„מאדאמע (ענטגעגנעטע דיא מעננליכע שטיממע), זיא קאָננען דאך ניכט זאגען, דאס איך הארט געגען זיא געוועזען בין. זיא העטטען שאָן פאר וואָכען מיין הויז פערלאססען אונד אין איהרע היימאטה צוריקקעהרען קאָננען, אבער איהר הערר געמאהל קאם ניכט, זיא אבצוהאָלען אָדער וועניגסטענס דיא קאָסטען פיר וואָהנונג, בעהאנדלונג אונד פערפלעגונג צו צאהלען. דיא שולד ווארדע טעגליך גראָסער אונד דיא האָפפנונג אויף בעצאהלונג איממער קליינער. יעטצט אבער בריכע איך דיעזעס צימער פיר איינען פערוואונדעטען, פיר דען גוט בעצאהלט ווארדע, אונד איך קאנן עס איהנען ניכט מעהר לענגער איבערלאססען."

„אונד מיך אונד מיין קינד וואָללען זיא אויף דיא גאססע זעטצען! (יאממערטע דיא דאמע) זיא ווערדען זעהען, מיין מאנן ווירד זיא פאָללשטענדיג בעפריעדיגען, אונד איהנען פיר איהרע נאכזיכט אונד געדולד בעזאָנדערס דאנקבאר זיין."

דיא דאמע שיען קיינע ערפרייליכע אנטוואָרט ערהאלטען צו האבען, דענן לויט שלוכצענד ווארף זיא זיך צור ערדע ניעדער. טוראָ וואר טיעף ערגריפפען פאָן דעם געשפרעכע, דאס ער אנגעהאָרט האטטע. ער נאהם אללע זיינע קרעפטע צוזאממען, שלוג דיא אויגען אויף אונד פראגטע, אלס ער יעמאנד אין זיינער נעהע בעמערקטע: „וואָ בין איך?"

„אין דעם הויזע דעם דאָקטאָרס קערר (אנטוואָרטעטע דער געהילפע), אום פאָן איהרען וואונדען געהיילט צו ווערדען."

„וואָ איזט דער דאָקטאָר? (פראגטע טוראָ ווייטער) איך מאָכטע איהן זאָגלייך שפרעכען."

דער ארצט ווארדע גערופען אונד קאם שנעלל הערביי. „זיא ווינשען וואָהל צו ערפאהרען (רעדעטע ער טוראָ פריינדליך אן), וויא זיא היערהערגעקאממען אונד וויא עס מיט